

Prawo dziecka do rodziny, a piecza zastępcza

„Rodzice, ponieważ dali życie dzieciom, mają pierwotne, niezbywalne prawo i pierwszeństwo do wychowania potomstwa i dlatego muszą być uznani za pierwszych i głównych jego wychowawców (...) ” Jan Paweł II „Karta praw rodziny Stolicy Apostolskiej”.

Rodzina jest podstawowym środowiskiem funkcjonowania i rozwoju dziecka. To naturalne i pierwotne w stosunku do innych środowisko pobytu i wychowania dziecka. Wartość rodziny jest wartością bezcenną. Pozytywne wpływy wychowania w rodzinie są związane przede wszystkim z realizowanymi w rodzinie wartościami, wzajemną więzią uczuciową, pełnionymi w rodzinie rolami oraz wzorcami wzajemnego komunikowania się. Dobrej rodziny w procesie wychowania i wzrastania dzieci i młodzieży nie jest w stanie zastąpić nikt, dlatego polityka państwa oraz wszelkie działania instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych powinny być nakierowane na pomoc udzielaną rodzinie i w rodzinie.

W sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie jest w stanie poradzić sobie z problemami: nie może, nie potrafi bądź nie chce zajmować się dzieckiem zachodzi konieczność udzielenia pomocy, wsparcia zewnętrznego lub interwencji. W takiej sytuacji, w myśl konstytucyjnej zasady pomocniczości, dziecko ma prawo do opieki i pomocy, w tym do pieczy zastępczej: *„Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”*, tak stanowi Konstytucja RP (art. 72 ust 2), Konwencja o prawach dziecka zobowiązuje Państwa-Strony do zapewnienia specjalnej ochrony i pomocy dzieciom czasowo lub stale pozbawionym środowiska rodzinnego lub nie mogącym, ze względu na swe dobro, w nim przebywać (art. 20). W/w przepisy podkreślają rangę znaczenie praw dziecka, w tym prawa do pieczy zastępczej.

Rodzina zastępcza

Rodzina zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem. W sytuacji kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie naturalnej najlepszym wyjściem jest zapewnienie mu opieki rodzinnej. Taką opiekę sprawują rodziny zastępcze.

Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do pełnoletniości (w przypadku podjęcia dalszego kształcenia - dłużej). Kandydaci na rodziny zastępcze podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej muszą posiadać świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie adopcyjnej.

Kiedy dzieci umieszcza się w rodzinie zastępczej?

Jeśli rodzice naturalni nie mogą wychowywać dziecka, oznacza to, że zostali trwale lub czasowo pozbawieni władzy rodzicielskiej albo władza ta została im ograniczona. Najczęściej do rodziny zastępczej trafiają dzieci rodziców o ograniczonych i zawieszonych prawach rodzicielskich, zdarza się jednak również, że w rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej oraz wyrażających dobrowolnie zgodę na przysposobienie (zrzeczenie), czyli dzieci które mogą być adoptowane.

Jakie są zadania i obowiązki rodziny zastępczej?

1. sprawowanie osobistej opieki nad powierzonym dzieckiem,
2. zapewnienie dziecku warunków rozwoju i wychowania odpowiednich do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju:
  - odpowiednie warunki bytowe,
  - możliwość rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego
  - możliwość właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań
  - możliwość zaspokajania indywidualnych potrzeb dziecka, w tym także potrzeby wypoczynku i organizacji czasu wolnego).
3. współpraca z jednostką sprawującą nadzór nad przebiegiem rozwoju dziecka oraz warunkami jego życia (z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie)
4. informowanie tej jednostki o stanie zdrowia dziecka, jego postępach w nauce i trudnościach wychowawczych, a także o przerwie w sprawowaniu osobistej opieki nad dzieckiem i jego samowolnym oddaleniu się,
5. wspieranie działań w zakresie unormowania sytuacji życiowej i prawnej dziecka, podtrzymywanie więzi dziecka z jego rodziną naturalną.

Rodzina zastępcza przy wykonywaniu swej funkcji kieruje się dobrem dziecka przyjętego do rodziny i poszanowaniem jego praw do:

- 1) wiedzy o swoim pochodzeniu,
- 2) podtrzymania kontaktu z rodziną naturalną oraz z innymi osobami bliskimi,
- 3) zachowania godności i ochrony przed wszelkimi formami przemocy
- 4) prawo do wychowania w rodzinie,
- 5) prawo do stałości opieki,
- 6) prawo do prywatności,
- 7) prawo do praktyk religijnych,
- 8) prawo do informacji,
- 9) prawo do rozwoju i usamodzielniania,
- 10) prawo do oświaty i nauki,
- 11) prawo do kultury, wypoczynku i rozrywki,
- 12) prawo do podmiotowego traktowania.